

Creation in **CRISIS**

A time for prayer and action

DARLLENIADUR CYFFREDIN

Ffoto: William.n

Nodiadau pregeth

ar gyfer 5 wythnos Amser y Greadigaeth 2009

Wedi'u seilio ar brif ddarlleniadau gwasanaethau'r Sul yn y Darlleniadur Cyffredin

Paratowyd gan y Parchg D Keith Innes ar gyfer Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon

Mae'r nodiadau pregeth hyn yn rhan o raglen adnoddau Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon i annog eglwysi a'u cynorthwyo i gadw Amser y Greadigaeth rhwng 1 Medi a 4 Hydref bob blwyddyn.

Bydd ein thema ar gyfer 2009, *Creadigaeth mewn Argyfwng – amser i weddio a gweithredu*, o gymorth arbennig i eglwysi, grwpiau ac unigolion ganolbwyntio ar faterion sy'n ymwneud â phenderfyniadau y bydd angen eu cymryd yn Uwchgynhadledd y CU ar y Newid yn yr Hinsawdd yn Copenhagen ym mis Rhagfyr 2009, y mae rhai yn cyfeirio ato fel "cyfle olaf i'r blaned". Yn y cyd-destun hwn, gelwir ar Gristnogion fwy nag erioed i ddangos eu hymrwymiad i ofalu am y greadigaeth trwy fyw yn syml ac yn gynaliadwy eu hunain, yn ogystal â thrwy roi pwysau ar wleidyddion i gymryd y camau angenrheidiol ar lefel genedlaethol a rhyngwladol.

Os ceisiwn Deyrnas Dduw yn gyntaf – ei frenhiniaeth a'i werthoedd ef – bydd ein hargyfyngau presennol yn cael eu rhoi mewn persbectif. Mae gobaith Cristnogol yn fwy nag optimistaeth ddall; mae wedi'i seilio ar y gobaith rydym yn ei rannu fel Cristnogion, a wreiddiwyd yng nghynlluniau da Duw ar gyfer ei greadigaeth, cwmpas cosmig gwaith achubol Crist, a phŵer adnewyddol yr Ysbryd ar waith mewn bodau dynol a thrwyddynt.

Wythnos 1: 6 Medi

Camwahaniaethu, Cyfiawnder a Chariad

Testun Angor: Iago 2:1-17

Wythnos 2: 13 Medi

Her Doethineb

Testun Angor: Diarhebion 1:20-33

Wythnos 3: 20 Medi

Y Ddau Ddoethineb

Testun Angor: Iago 3:13 – 4:3, 7-8a

Wythnos 4: 27 Medi

Yr 16^{eg} Sul wedi'r Drindod (Priod 21)

Ymrwymiad Cristnogol a Chyfrifoldeb Ecolegol

Testun Angor: Marc 9:38-diwedd

Wythnos 5: 4 Hydref

Crist, y Greadigaeth a'r Ddynoliaeth

Testun Angor: Hebreaid 1:1-4; 2:5-12

Nodyn rhagarweiniol gan yr awdur

Nid amlinelliad o bregethau cyfan yw'r rhain. Yr hyn a gyflwynir yma yw cyfres o fannau cychwyn a awgrymir, patrymau esboniadol posib, a rhai syniadau wrth fynd heibio. Gall pob pregethwr unigol benderfynu sut mae cymhwyso Gair Duw i'r gynulleidfa a'r achlysur, o dan arweiniad yr Ysbryd Glân. Rwy'n gobeithio y bydd y nodiadau hyn o ryw gymorth i gyfleu'r neges Gristnogol yng nghyd-destun yr hyn mae llawer wedi cyfeirio ato fel y mater mwyaf brys y mae ein cenedl a'n byd yn ei wynebu.

Nid yw'r holl destunau yr un mor uniongyrchol berthnasol i genhadaeth ecolegol yr Eglwys. Bob wythnos rwyf wedi canolbwyntio ar un darlleniad yr wyf wedi ei alw'n 'destun angor'. Ceir cyfeiriad byrrach at y darnau eraill.

Keith Innes

Wythnos 1: Camwahaniaethu, Cyfiawnder a Chariad

6 Medi – y 13^{eg} Sul wedi'r Drindod (Priod 18)

Testun Angor: Iago 2:1-17	
Trac 1 (di-dor) Diarhebiion 22:1-2, 8-9, 22-23 Salm 125	Trac 2 (cysylltiedig) Eseia 35:4-7a Salm 146
Iago 2:1-10 [11-13] 14-17 Marc 7:24-diwedd	

Ffoto: bosse76

Mae Amser y Greadigaeth yn ein gwahodd i ddiolch i'r Creawdwr ac i ystyried gwahanol faterion ecoleg, datblygiad a chyfiawnder. Mae'r materion hyn yn annatod glwm wrth ei gilydd.

Yma mae Iago yn herio Cristnogion ynghylch camwahaniaethu ar sail statws a chyfoeth. Buasai'r neges hon yn anodd i wrandawyr gwreiddiol y llythyr ei derbyn. Ar y naill law, roedd rhediad hwylus bywyd yng nghyfnod y Testament Newydd yn dibynnu ar gymwynaswyr yr oedd yn rhaid eu hanrhydeddu. Ar y llaw arall roedd yr athronyddwyr Sinig yn mynd i'r pegwn arall, gan wneud pwynt o fyw a chyflwyno'u hunain mewn modd amharchus.¹ Felly byddai'n hawdd dychmygu'r ddau ymwelydd â'r cynulliad – un yn gwisgo modrwy aur ac yn disgleirio, a'r llall yn dlawd a brwnt. (Mae'n fwy na thebyg mai'r cynulliad Cristnogol a olygir yn adnod 2, er bod y gair Groeg yn aml yn golygu synagog).

Mae anrhydeddu'r cyfoethog a dirmygu'r tlawd yn anghyson â ffydd yn yr un a elwir yn 'Iesu Grist, Arglwydd y Gogoniant' (adnod 1). Yn wir, mae Duw wedi dangos gofal arbennig am y tlawd (5), tra bod y cyfoethog a'r grymus yn gallu defnyddio eu dylanwad i ormesu Cristnogion, ac yn aml yn gwneud hynny (6). Mae 'cyfraith frenhinol' cariad (8) yn mynnu'r un parch a gofal i bawb, beth bynnag yw eu statws, eu grym neu eu golwg.

Mae cymhwysu'r cyfarwyddyd hwn i'n cylch cydnabod yn eglur, hyd yn oed os yw'n heriol. Mae gwneud y cysylltiad â'n cymdogion yn y gymuned fyd-eang yn gymhleth. Yn y cyd-destun hwnnw rydym ni yn Ynysoedd Prydain ymhlith y cyfoethog. Mae dangos yr un parch, heb sôn am gariad, yn codi materion masnach deg, polisi economaidd a dosbarthiad cyfiawn. Mae'r newid yn yr hinsawdd yn effeithio waethaf ar yr ardaloedd sydd â'r adnoddau lleiaf. Mae gwyddonwyr yn disgwyl mwy o sychder mewn ardaloedd sych a mwy o lifogydd mewn ardaloedd gwlyb. Bydd miliynau o bobl sy'n byw mewn ardaloedd isel mewn perygl wrth i lefel y môr godi, heb fawr ddim cyfle i godi amddiffynfeydd.

Mae tegwch sylfaenol yn golygu y dylem gofleidio'r newid angenrheidiol ein hunain, a lobbïo, rhoi a gweddïo er lles y rhai sy'n fwyaf ddiymadferth a hefyd yn dioddef yn sgîl ein defnydd afradlon ni o danwydd ffosil. Atgyfnerthir y wers gan ein darlenniadau eraill. Mae Diarhebiion 22 yn sôn am ein cydraddoldeb sylfaenol gerbron yr Arglwydd (adnod 2); yn mynnu cael cyfiawnder a haelioni (8-9); ac yn rhybuddio am farn yn erbyn y rhai sy'n 'ysbeilio'r tlawd oherwydd eu bod yn dlawd' (22-23). Yn Salm 125 ceir sicrwydd o gyfiawnder yn y pen draw trwy ffyddlondeb Duw, tra bod Salm 146 yn dangos bod y Creawdwr yn addo cyfiawnder a rhyddid i'r gorthrymedig (5-9).

Ym Mark 7:24-diwedd mae Iesu'n rhoi gwardigaeth a iachâd i ddau ddiodeffydd o blith y Cenhedloedd – y tu allan i berfeddwlad Iddewiaeth unionged. Er mai i Israel yr oedd cenhadaeth Iesu'n bennaf yn ystod ei oes, dengys yr Efengylau'n glir fod y Newyddion Da i bawb yn y pen draw. Mae'r iachâd yma yn ragfla o adnewyddiad eschatolegol popeth, y sonnir amdano yn Eseia 35. Mae'n bosib nad damwain yw'r ffaith bod y gair Groeg prin iawn a geir ym Marc 7:32 am rywun â nam ar ei leferydd hefyd yn ymddangos yn y fersiwn Roeg o Eseia 35:6.

¹ P. Perkins, *First and Second Peter, James, and Jude* (Interpretation, John Knox Press, 1995)

Wythnos 2: Her Doethineb

13 Medi – y 14^{eg} Sul wedi'r Drindod (Priod 19)

Testun Angor: Diarhebbion 1:20-33	
Trac 1 (di-dor) Diarhebbion 1:20-33 Salm 19: 1-6 [7-diwedd] (neu Ddoethineb 7:26 – 8:1)	Trac 2 (cysylltiedig) Eseia 50:4-9a Salm 116:1-8
Iago 3:1-12	
Marc 8:27-diwedd	

Photo: [philippe leroyer](#)

Mae gwybodaeth wyddonol ac ymddygiad doeth yr un mor bwysig â'i gilydd wrth wynebu problemau ecolegol cymhleth. Ac eto mae ein diwylliant yn rhoi mwy o bwyslais ar wybodaeth na doethineb. Byddai'n anodd hyd yn oed dod o hyd i ddiffiniad o ddoethineb y cytunir arno. Mae syniad pobl am ddoethineb yn dibynnu ar eu nodau a sut maen nhw'n gweld y byd. Mae E.F. Schumacher yn gwahaniaethu rhwng 'gwyddoniaeth ar gyfer manipwleiddio' a 'gwyddoniaeth ar gyfer dealltwriaeth', ac mae'n uniaethu'r olaf â doethineb.²

Yn Diarhebbion 1:20-21 cyfleir doethineb fel menyw sy'n annerch y cyhoedd yn y sgwâr. Wrth gynorthwyo cynulleidfaoedd yn eu cais am ddoethineb, mae llenyddiaeth ddoethineb yr Hen Destament (Job, Diarhebbion a'r Pregethwr yn bennaf) yn adnodd cyfoethog. I'r rhai sy'n defnyddio'r Apocryffa, dylid ychwanegu Doethineb Solomon ac Ecclesiasticus. Mae angen hefyd i Gristnogion ddeall rhai o'r ffyrdd o ddatblygu themâu doethineb yn y Testament Newydd.

Mae doethineb yn y Beibl yn dechrau gyda pharch at Duw ein Creawdwr (Job 28:28; Salm 111:10; Diarhebbion 1:7; 3:5; 9:10; 15:33). Yn y bôn, mae doethineb yn gyfannol ac yn ymarferol, gan arwain at ymddygiad priodol a gwaith crefftus (Diarhebbion 1:1-6). Roedd doethineb ddiahebol y Brenin Solomon yn cynnwys gwybodaeth am y byd naturiol (I Brenhinoedd 4:32-33).

Mae'r gwahanol agweddau ar ddoethineb yn cynnwys 'cerydd' (Diarhebbion 1:23), a 'gwybodaeth' (Diarhebbion 1:29). Ymhlith y rhai sy'n gwrthod dysgu doethineb mae'r 'gwatwarwyr' (Diarhebbion 22:10) a'r 'ffyliaid' (Diarhebbion 1:22) sy'n cael eu harwain yn hawdd ac yn gwrthod ffordd doethineb (Diarhebbion 7).

Yn Diarhebbion 8:22-36 cyflwynir Doethineb fel cydymaith Duw a phrif weithiwr (adnod 30) adeg y greadigaeth. Ar brydiau ymddengys doethineb fel agwedd ar fodolaeth Duw ei hun.³ Mae'r dull o gyfleu neges Doethineb yn ein hatgoffa am 'air yr Arglwydd' a gyhoeddwyd gan y proffwydi (cymharer, er enghraifft, Eseia 65:1-2, 12; Jeremeia 6:19). Mae nodweddion Doethineb yn cael eu cyflawni yn y Testament Newydd ar ddechrau Efengyl Ioan yn y Gair, sydd gyda Duw, a Duw, sef y Gair ei hun, y daeth pob peth i fod trwyddo ef, ond a ddaeth yn gnawd, serch hynny, yn Iesu o Nasareth.

Yn Efengyl Mathew caiff doethineb ei phrofi drwy ei gweithredoedd (11:19; 'gan bawb o'i phlant' yn Luc 7:35). Yn I Corinthiaid 1:18-2:7 mae Paul yn gwahaniaethu'n amlwg rhwng doethineb y byd a doethineb Duw. Ymddengys doethineb Duw yn ffolineb i ddoethion y byd oherwydd bod eu cyfeiriadedd yn gam. Mae Crist yn ymgorffori Doethineb Duw ynddo'i hun. Rhodd Duw yw gwir ddoethineb (Effesiaid 1:8-9; Colosiaid 1:9; Iago 1:5). Gwahaniaethir yn amlwg rhwng gwir ddoethineb a doethineb ffug ym mhob rhan o'r Beibl (e.e. Eseciel 28:2-7; Iago 3:15-18).

Nid yw cysylltu doethineb ddwyfol yn ddamcaniaethol â materion amgylcheddol megis y newid yn yr hinsawdd, difodiant torfol, a disbyddu adnoddau yn rhy anodd. Mae ei chymhwyso yn ymarferol yn galw am godi'r groes, edifarhau am ymlyniad wrth eiddo, grym a phleser, a dilyn Iesu. Ni cheisiodd ef osgoi'r groes, ac ni ddylem ninnau wneud hynny chwaith (Marc 8:31-38).

² *A Guide for the Perplexed* (Abacus, 1978).

³ E.J. Schnabel, 'Wisdom', *New Dictionary of Biblical Theology* (Inter-Varsity Press, 2000).

Wythnos 3: Y 2 Ddoethineb

20 Medi – y 15^{fed} Sul wedi'r Drindod (Priod 20)

Testun Angor: Iago 3:13 – 4:3, 7-8a	
Trac 1 (di-dor) Diarhebion 31:10-diwedd Salm 1	Trac 2 (cysylltiedig) Doethineb 1:16-21, 12-22 neu Jeremeia 11:18-20 Salm 54
Iago 3:13 – 4:3, 7-8a Marc 9:30-37	

Ffoto: Calum Davidson

Caiff y rhai sy'n honni bod yn ddoeth eu herio ynghylch gwreiddiau a symbyliad eu hymddygiad. Mae peth 'doethineb' honedig yn deillio o 'eiddigedd ac uchelgais hunanol' ac yn creu 'annhrefn a drygioni'. Mae gwir ddoethineb yn dod oddi wrth Dduw ac yn creu heddwch. Mae'r ddau fath yma o ddoethineb yn creu canlyniadau gwahanol iawn yng nghyd-destun yr argyfwng ecolegol presennol.

Mae pwysau llethol a chynyddol o dystiolaeth wyddonol yn dangos y bydd 'ymddwyn fel arfer' a rhyddhau nwyon tŷ gwydr i'r atmosffêr yn achosi difrod catastroffig i'r Ddaear. Mae rhai hyd yn oed wedi rhagweld y byddai'n amhosib i fywyd fel yr ydym ni'n ei adnabod, gan gynnwys cymdeithas ddynol, fyw ar rannau helaeth o'r blaned. Nid y newid yn yr hinsawdd yw'r cyfan. Mae'n bosib ein bod hefyd yn cyfrannu at achosi'r 6ed difodiant torfol o rywogaethau anifeiliaid yn hanes y Ddaear. Digwyddodd y difodiannau blaenorol a ddatgelwyd gan ddaearcyn yn ni ddod i fodolaeth; hwn, os bydd yn digwydd, fydd yr unig un a achoswyd gan ein gweithgareddau ni.

Rydym ni'n gwybod pa newidiadau personol, cymdeithasol a gwleidyddol sy'n angenrheidiol i osgoi'r gwaethaf. Mae llawer o wybodaeth wyddonol am hynny ar gael i ni. Pam felly rydym ni'n cael cymaint o drafferth i wneud y newidiadau angenrheidiol? Pam mae newid cyfeiriad ein cymdeithasau byd-eang a chenedlaethol yn ymddangos mor anodd â newid cwrs tancer olew anferth? Pam mae pethau sy'n hanfodol i'r amgylchedd mor aml yn dod yn ail i ofynion economeg gonfensiynol a'r rheidrwydd i ddefnyddio mwy yn barhaus?

Mae gan Iago lawer i'w ddysgu i ni yma. Mae ef yn mynnu nad yw doethineb byth yn ddamcaniaethol yn unig; mae'n mynegi ei hun mewn ffordd o fyw a seiliwyd ar dynerwch (Iago 3:13). Mae'n tueddu at heddwch ac yn ei mynegi ei hun mewn trugaredd a daioni (17-18).

Mae'r 'ddoethineb' arall yn 'ddaearyddol, bydol a chythreulig' (15). Mae'n creu 'eiddigedd chwerw ac uchelgais hunanol' (14). Defnyddir y gair Groeg a gyfieithwyd 'uchelgais hunanol' gan Aristotle i olygu 'mynd ati'n hunanol i geisio swydd wleidyddol trwy ddulliau annheg'.⁴ Mae F.J.A. Hort yn dweud mai dyma 'the vice of a leader of a party created for his own pride; it is partly ambition and partly rivalry'.⁵ Mae Marc 9:33-37 yn dangos nad oedd hyd yn oed yr Apostolion bob amser yn rhydd o ysbryd o'r fath.

Heb eu cadw dan reolaeth, mae dyheadau ac uchelgais dynol yn arwain at annhrefn, gwrthdaro ac yn y pen draw, llofruddiaeth (Iago 4:1-3). Gall gosodiad o'r fath ymddangos yn eithafol, ond mae hanes yn tystio iddo. Mae llawer o sylwedyddion treiddgar yn rhagweld cynnydd mewn gwrthdaro yn sgîl difrod i'r amgylchedd, prinder adnoddau, ac yn arbennig canlyniadau'r newid yn yr hinsawdd. Mae cymeriad ein trefniadau diwydiannol ac economaidd presennol, sy'n amddifadu pobl o'u bywydau, yn eglur i bawb sydd â llygaid i weld.

Mae'r alwad 'Nesewch at Dduw, ac fe nesâ ef atoch chwi' (Iago 4:8) yn un y mae'n rhaid i'r eglwys ei chymryd o ddifri a'i datgan yn ein cymdeithasau. Mae'r argyfwng presennol yn mynnu ein bod yn gosod yr her hon yng nghyd-destun ecoleg. Mae dimensiwn ysbrydol i'r argyfwng amgylcheddol; mae dimensiwn ecolegol i'r ffydd Gristnogol.

⁴ Dyfynnwyd gan Perkins.

⁵ Dyfynnwyd yn R.V.G. Tasker, *The General Epistle of James* (Tyndale Press, 1956).

Wythnos 4: Ymrwymiad Cristnogol a Chyfrifoldeb Ecolegol

27 Medi – yr 16^{eg} Sul wedi'r Drindod (Priod 21)

Testun Angor: Marc 9:38-diwedd	
Trac 1 (di-dor) Esther 7:1-6, 9-10; 9:20-22 Salm 124	Trac 2 (cysylltiedig) Numeri 11:4-6, 10-16, 24-29 Salm 19:7-diwedd
Iago 5:13-diwedd Marc 9:38-diwedd	

Ffoto: Clymblaid Stop Climate Chaos

Beth yw'r berthynas rhwng bod yn ddisgybl Cristnogol ac ymrwymiad i ofalu am y greadigaeth? Beth yw'r berthynas rhwng chyfrifoldeb ecolegol Cristnogol a mudiadau amgylcheddol y tu allan i'r Eglwys Gristnogol – ydyn nhw'n gwbl ar wahân? Beth sy'n wahanol am ecoleg *Gristnogol*? Ydy'r Eglwys yn mynd gyda'r llif yn unig? Oes gennym ni gyfraniad penodol i'w wneud i'r pryder amgylcheddol cyffredinol neu wleidyddol?

Nid oes neges uniongyrchol yn y darlenniad hwn o'r Efengyl ynghylch gofal am y greadigaeth, ond mae yn ein hatgoffa mewn modd hollbwysig am wir ystyr bod yn ddisgybl. O edrych arno'n gyfan, dengys y darn y dylai Cristnogion fod yn wahanol, ond nid yn gyfyngol. Maen prawf gweithgaredd Cristnogol yw'r berthynas ag enw Iesu (Marc 9: 38, 39, 41): a gymerir ran ynddo gyda'i awdurdod ef, er anrhydedd iddo, ac yn unol â'i air a'i gymeriad? Ar y naill law, nid yw neb y mae ei waith yn llwyddo yn y prawf hwn i gael ei rwystro neu ei atal dim ond oherwydd ei fod yn wahanol i ni neu ddim yn perthyn i'r un grŵp; ar y llaw arall, ni ellir ystyried unrhyw waith sy'n gwrthod yr enw hwn yn waith Cristnogol (cymharer 1 Corinthiaid 12:1-11).

Achosi Cristnogion newydd i fragu ar eu taith ysbrydol gyda Christ sy'n derbyn y gondemniaeth fwyaf eithafol – yn wir, mae'n grotesg (42). Gall rhwystrau i'n bywyd fel disgyblion ddod o'n mewn ein hunain yn ogystal ag oddi wrth eraill. Wrth gwrs nid yw cyfarwyddyd adnoddau 42-48 i gael ei ddechongli'n llythrennol! Ond yn aml gall fod angen 'tocio' ein ffordd o fyw, ein harferion a'n nodau i gael gwared ar y rhannau nad ydynt yn anrhydeddu Crist. Mae hyn yn ymwneud â phenderfyniadau cwbl sylfaenol.

Mae'n bosib bod Adnod 49 yn cyfeirio at aberthau'r Hen Destament, y câi halen ei ychwanegu atynt. Roedd halen yn symbol o'r cyfamod rhwng yr Arglwydd a'i bobl (Leiticus 2:13). Mae'n bosib bod y 'tân' yn arwydd o dreialon a chaledi bywyd disgybl gwirioneddol. Mae'r ail ddywediad am halen (50) yn ein herio ynghylch y nodweddion unigryw sy'n hanfodol ac sy'n cael eu creu trwy fod yn deyrngar i 'Enw' Iesu (cymharer Colosiaid 4:6).

Beth yw'r berthynas rhwng hyn i gyd a chenhadaeth ecolegol yr Eglwys? Ai materion 'ysbrydol' yw'r rhain heb fawr ddim perthnasedd i gyfrifoldeb amgylcheddol? Nage. Os bu i Dduw greu'r byd trwy Grist, gosod gwerth uchel arno, ac anfon ei Fab i'w achub (pwysleisir pob un o'r rhain yn gryf yn y Beibl) ni ellir gwahanu gofal am y greadigaeth oddi wrth ymrwymiad Cristnogol. Mae achosi difrod i'r byd naturiol yn bechod, oherwydd ei fod yn niweidio ein cyddynion ac oherwydd bod y Ddaear wedi'i chreu, ei charu a'i chyfeirio gan ein Duw.

Ond, wedi sefydlu mai i Grist y mae ein teyrngarwch sylfaenol, dylem hefyd fod yn barod i weithio ym mhob modd posib gyda'r bobl eraill niferus sy'n ymdrechu dros greadigaeth Duw, gan gynnwys y rhai nad ydynt yn enwi Crist, grwpiau seciwlar a phobl o gymdeithasau ffydd eraill.

Mae'r darlenniadau eraill yn cynnwys meddyliau perthnasol. Byddai pori yn yr holl faterion a godir yn Llyfr Esther yn golygu ein bod yn crwydro'n rhy bell! Ond dylem ddysgu o ddewrder a theyrngarwch Esther, a'i gallu diplomyddol wrth iddi fynd ati i ddylanwadu ar y brenin sy'n deyrn. Dengys y stori o Numeri mor gamarweiniol y gall blys cryf fod, a sut gall ein niweidio ac amharu ar gynlluniau Duw ar gyfer ein lles. Mae Salm 19:7-diwedd yn ein hatgoffa bod ffordd Duw yn rhoi bywyd, ac yn Salm 124 clywn ei fod yn medru ein hachub. Mae Iago 5:13-20 yn tanlinellu pwysigrwydd canolog gweddi ar gyfer iachâd corfforol, ysbrydol ac ecolegol.

Wythnos 5: Crist, y Greadigaeth a'r Ddynoliaeth

4 Hydref – yr 17^{eg} Sul wedi'r Drindod (Priod 22)

Testun Angor: Hebreaid 1:1-4; 2:5-12	
Trac 1 (di-dor) Job 1:1; 2:1-10 Salm 26	Trac 2 (cysylltiedig) Genesis 2:18-24 Salm 8
Hebreaid 1:1-4; 2:5-12 Marc 10:2-16	

Ffoto: tany_kely

Pwy sy'n ganolbwynt i'n byd? Yn aml, ni ein hunain: mae lles y blaned yn dueddol i ddod yn ail i'n henillion materol ein hunain. Mae rhai yn rhoi blaenoriaeth i anghenion y ddynoliaeth, yn enwedig y flawd. Mae hynny i'w edmygu, ond mae cysylltiad annatod rhwng ein buddiannau ninnau a rhywogaethau eraill, a'r ddaear, yr atmosffêr a'r dyfroedd. Felly ddylai'r Ddaear ddod yn gyntaf? Mae'r safbwynt hwnnw'n gadael llawer o gwestiynau ynghylch blaenoriaethau a dulliau heb eu hateb. Yn ôl ein ffydd Gristnogol, Duw ddylai fod yn ganolbwynt i'n golwg ar y byd.

Mae'r testun hwn yn dangos bod ymgnawdoliad Crist a'i gyflawniad wrth wraidd gwaith achubol Duw a hanes y ddaear. Ynndo ef mae Duw'r greadigaeth a iachawdwriaeth wedi byw yn ein plith, ac mae'n rhaid iddo fod yng nghanol golwg Gristnogol ar y byd a grewyd. Ef yw Duw'r Mab, adlewyrchiad cywir o ddisgleirdeb Duw, mynegiant perffaith o natur Duw. Trwyddo ef y crewyd y bydysawd (adnod 2; gweler hefyd Ioan 1:3; Colosiaid 1:16; 1 Corintiaid 8:6). Mae'n ei gadw mewn bodolaeth (adnod 3; gweler hefyd Colosiaid 1:17). Ef hefyd yw'r Etifedd: tynged popeth yw cael eu cymodi â Duw trwyddo ef. Trwy ddelio â phopeth sydd o'i le yn ei fyd trwy ei Groes a'i Atgyfodiad, mae'n sicrhau cyflawniad y Greadigaeth.

Mae'r Testament Newydd yn cymhwyso Salm 8 i Grist (Hebreaid 2:6-9; gweler hefyd Mathew 21:16; 1 Corintiaid 15:27; Effesiaid 1:22). Mae'r salm yn cydnabod mai bodau dynol sy'n weinyddol gyfrifol am y Ddaear. Adlewyrchir y cyfrifoldeb hwnnw hefyd yn Genesis 2:20, lle mae'r dyn yn rhoi enwau i'r adar a'r anifeiliaid. Rhoddir mewnwelediad i'r ddynoliaeth i'w galluogi i ofalu. Ond mae'r cyfrifoldeb hwn yn ddibynnol ar fawredd a gogoniant y Creawdwr. Y mae i'w ymarfer, felly, yn ostyngedig ac er lles holl gymuned y ddaear. Oherwydd pechod rydym wedi methu yn ein tasg. Dim ond Crist yw'r Gwas Frenin perffaith. Ni ellir cyflawni ein tynged ond mewn ufudd-dod cariadus iddo.

Mae Salm 26:1, 11; Job 2:3, 9 i gyd yn sôn am 'unplygrwydd' sef cysondeb a chyfanrwydd – bod yn 'gyson' trwy ras Duw. Mae ein diwylliant ni yn meithrin bywyd darniog lle mae tuedd i'r corff a'r ysbryd, gwaith a chwarae, natur a ffydd gael eu gwahanu. Mae rhai ohonom wedi cael ein niweidio fel bod y darnio'n mynd ymhellach ac rydym yn goddef rhaniadau poenus ynom ein hunain. Pwrpas gras Duw yw ein harwain i fyw bywydau cyflawn ar y Ddaear. Wedyn byddwn yn medru sefyll ar 'dir gwastad' (Salm 26:12) – man sefydlog, diogel a chysurus. Bwriedir i ddefod priodas (Genesis 2:21-24; Marc 10:7-9) fod yn rhan o'r greadigaeth heddychlun hon.

Trwy dderbyn rhoddion Duw yn syml, fel plant (Marc 10:15) gallwn fwynhau rhagflas yn awr o ddyfodol Duw ar gyfer y Greadigaeth, a gweithio tuag at y cyfanrwydd a geir ym mhwrpas Duw.

Hysbysiad hawlfraint

Cyhoeddiad © 2009 Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon

Effaith mwd wedi sychu: Ioan Sameli